ECLI:LV:AT:2020:0131.C30433117.7.S
Lietas Nr. C30433117, SKC-42/2020
Civillietu departaments

**Latvijas Republikas Senāts**
**SPRIEDUMS**
Rīgā 2020. gada 31. janvārī

Senāts šādā sastāvā:
senatore referente Marika Senkāne,
senatore Anda Briede,
senatore Ļubova Kušnire
rakstveida procesā izskatīja apdrošināšanas AS „Baltijas Apdrošināšanas Nams" kasācijas sūdzību par Kurzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2018. gada 6. marta spriedumu civillietā Swedbank P&C Insurance AS prasībā pret apdrošināšanas AS „Baltijas Apdrošināšanas Nams" par zaudējumu piedziņu.

**Aprakstošā daļa**

[1] Swedbank P&C Insurance AS 2017. gada 6. martā cēla tiesā prasību pret apdrošināšanas AS (turpmāk – AAS) „Baltijas Apdrošināšanas Nams" par zaudējumu piedziņu, kurā, pamatojoties uz likuma „Par apdrošināšanas līgumu" 38. pantu, 40. panta pirmo daļu, 49. panta pirmo daļu, Sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātās apdrošināšanas likuma (turpmāk arī – OCTA likums) 18., 25., 27., 31. pantu, lūdz piedzīt no atbildētājas apdrošināšanas atlīdzību 3276,50 EUR un tiesāšanās izdevumus, kā arī noteikt prasītājas tiesības par laiku līdz sprieduma pilnīgai izpildei saņemt no atbildētājas likumiskos 6 % no piedzītās prasības summas.

Prasība pamatota ar šādiem apstākļiem.

[1.1] Starp prasītāju un SIA „KRC Investīcijas" kā transportlīdzekļa turētāju 2013. gada 9. augustā noslēgts transportlīdzekļa HYNDAI 140, reģ. Nr. /numurs/, brīvprātīgās apdrošināšanas līgums.

[1.2] /pers. C/, /datums/vadot transportlīdzekli /TL marka/, reģ. Nr. /numurs/, neizvēlējās ceļa un meteoroloģiskajiem apstākļiem atbilstošu braukšanas ātrumu, netika galā ar transportlīdzekļa vadību, nobrauca no ceļa braucamās daļas un uz ceļa sadalošās joslas ietriecās kokā. Pēc šī ceļu satiksmes negadījuma /pers. C/ izvilka transportlīdzekli uz ceļa braucamās daļas un atstāja tur bez avārijas gaismām, kā arī neizlika avārijas zīmi. Tas radīja uz ceļa bīstamu situāciju un bija par iemeslu citam ceļu satiksmes negadījumam nākamajā dienā.

[1.3] /datums/notika ceļu satiksmes negadījums, kurā bija iesaistīti pieci transportlīdzekļi: HYUNDAI 140, reģ. Nr. /numurs/, SUBARU TRIBECA, reģ. Nr. /numurs/ , FORD MONDEO, reģ. Nr. /numurs/, VW TOURAN, reģ. Nr. /reģistrācijas numurs/, un /TL marka/, reģ. Nr. /numurs/. Visiem transportlīdzekļiem, izņemot FORD MONDEO, ceļu satiksmes negadījuma brīdī bija veikta transportlīdzekļa īpašnieka vai tiesīgā lietotāja civiltiesiskās atbildības obligātā apdrošināšana.

Automašīnas /TL marka/, reģ. Nr. /numurs/, vadītāja rīcība, atstājot transportlīdzekli uz ceļa braucamās daļas bez avārijas gaismām un neizliekot avārijas zīmi, ir pretrunā Ministru kabineta 2004. gada 29. jūnija noteikumu Nr. 571 „Ceļu satiksmes noteikumi" (turpmāk arī – Ceļu satiksmes noteikumi) 10. un 50.1. punktam, kā arī ir cēloniskā sakarā ar /datums/ceļu satiksmes negadījumu, tādēļ viņš ir atbildīgs par /datums/notikušā ceļu satiksmes negadījuma rezultātā radītajiem zaudējumiem apdrošinātājam.

[1.4] Tā kā transportlīdzeklis HYUNDAI 140, reģ. Nr. /numurs/, ceļu satiksmes negadījumā gāja bojā, prasītājs izmaksāja tā īpašniekam apdrošināšanas atlīdzību 12443,10 EUR.

[1.5] Latvijas Transportlīdzekļu apdrošināšanas biroja eksperta /datums/atzinumā katram vadītājam, izņemot VW TOURAN, reģ. Nr. /numurs/, vadītāju, tika noteikta atbildības pakāpe 25 % apmērā. Minētajam atzinumam nepiekrīt transportlīdzekļa /TL marka/, reģ. Nr. /numurs/, apdrošinātāja AAS „Baltijas Apdrošināšanas Nams" un atsakās atlīdzināt zaudējumus.

[1.6] Atbilstoši OCTA likuma 31. panta desmitajai daļai, ja nodarītos zaudējumus saskaņā ar brīvprātīgās apdrošināšanas līgumu ir atlīdzinājusi cita apdrošināšanas sabiedrība, apdrošinātājs, kurš apdrošinājis ceļu satiksmes negadījumā zaudējumu nodarījušā transportlīdzekļa īpašnieka civiltiesisko atbildību, atlīdzina šajā likumā noteiktajā kārtībā aprēķinātās un izmaksātās atlīdzības summu.

[1.7] Ņemot vērā konkrētajā gadījumā ekspertu noteikto katra autovadītāja atbildības pakāpi 25 %, prasītājs lūdz piedzīt no atbildētāja zaudējumus 3276,50 EUR.

[2] Ar Liepājas tiesas 2017. gada 31. oktobra spriedumu prasība apmierināta, no AAS „Baltijas Apdrošināšanas Nams" prasītājas labā piedzīti zaudējumi 3276,50 EUR un tiesas izdevumi 370,50 EUR, kā arī noteiktas prasītājas tiesības līdz sprieduma izpildei saņemt likumiskos 6 % gadā.

[3] Izskatījusi lietu sakarā ar AAS „Baltijas Apdrošināšanas Nams" iesniegto apelācijas sūdzību, Kurzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija 2018. gada 6. martā nospriedusi prasību apmierināt.

No AAS „Baltijas Apdrošināšanas Nams" prasītājas labā piedzīti zaudējumi 3276,50 EUR, tiesāšanās izdevumi 370,50 EUR, kā arī atzītas prasītājas tiesības par laiku līdz sprieduma izpildei (izsoles noslēguma dienai) saņemt likumiskos 6 % gadā no 3276,50 EUR.

Spriedums pamatots ar šādiem motīviem.

[3.1] Pirmās instances tiesas spriedumā ietvertais pamatojums ir pareizs un pilnībā pietiekams, un atbilstoši Civilprocesa likuma 432. panta piektajai daļai Civillietu tiesas kolēģija pievienojusies šā sprieduma motivācijai.

[3.2] Lietā nav strīda, ka pēc sadursmes ar koku transportlīdzeklis /TL marka/, reģ. Nr. /numurs/ atradās uz ceļa sadalošās (zaļās) joslas, nevis

brauktuves, un ka tā vadītājs pēc /datums/izraisītā ceļu satiksmes negadījuma pārvietoja transportlīdzekli no negadījuma vietas uz brauktuvi.

Apstāklis, ka /pers. C/ pēc /datums/ceļu satiksmes negadījuma novietoja transportlīdzekli stāvēšanai atļautā vietā, neatbrīvo viņu no civiltiesiskās atbildības. Apelācijas sūdzības iesniedzēja nav ņēmusi vērā pirmās instances tiesas vispusīgi un objektīvi analizēto pierādījumu rezultātā izdarītos secinājumus, ka transportlīdzekļa /TL marka/, reģ. Nr. /numurs/, vadītāja rīcība bija cēloniskā sakarā ar /datums/notikušo ceļu satiksmes negadījumu. Lai konstatētu cēlonisko sakaru starp personas rīcību un sekām, obligāts priekšnosacījums nav administratīvā (vai cita) pārkāpuma izdarīšana. Pirmās instances tiesa pamatoti atzina, ka lietā konstatētajam cēloniskajam sakaram nav nejaušības rakstura. Tiesa ir vērtējusi transportlīdzekļa vadītāja rīcības neatbilstību Ceļu satiksmes noteikumu 1.8., 10., 38.4. un 50.1. punktam.

[3.3] Nav pamatoti apelācijas sūdzības iesniedzēja iebildumi, ka pirmās instances tiesa nav vērtējusi ceļu satiksmes negadījumā iesaistīto transportlīdzekļu vadītāju iespēju novērst ceļu satiksmes negadījumu.

Pirmās instances tiesa spriedumā analizēja /pers. C/ rīcības, pārvietojot transportlīdzekli no ceļa sadalošās joslas uz ceļa braucamo daļu, atbilstību Ceļu satiksmes likuma 27. panta otrās daļas 1. punktam un Ceļu satiksmes noteikumu 50.1. punktam, un secināja, ka automašīnas pārvietošana (izvilkšana) uz ceļa braucamās daļas pēc ceļu satiksmes negadījuma, bija apzināta un radīja negatīvas sekas. Respektīvi, pastāv cēloniskais sakars starp šīm /pers. C/ darbībām un /datums/ceļu satiksmes negadījumu. Apelācijas sūdzībā tas nav apstrīdēts.

Pirmās instances tiesa ir novērtējusi gan Valsts tiesu ekspertīžu biroja eksperta /datums/sagatavoto konsultatīvo atzinumu, gan Latvijas Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja eksperta /datums/atzinumu Nr. /numurs/ un analizējusi tos atbilstoši Civilprocesa likuma 97. panta prasībām.

Pirmās instances tiesa, atsaucoties uz OCTA likuma 18., 25., 27.,28., 31. pantu, vadoties pēc Latvijas Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja metodisko norādījumu „Ceļu satiksmes negadījumā iesaistīto personu atbildības pakāpes noteikšana" normām un vērtējot kopsakarībā lietā esošos pierādījumus, pareizi secināja, ka minētajā metodikā konkrētais ceļu satiksmes negadījums nav ietverts. Līdz ar to pirmās instances tiesai bija jāņem vērā spēkā esošo Latvijas Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja /datums/atzinumu Nr. /numurs/ un secināja, ka atbildētājas atteikums izmaksāt apdrošināšanas atlīdzību ir nepamatots.

[4] Par apelācijas instances tiesas spriedumu AAS „Baltijas Apdrošināšanas Nams" iesniegusi kasācijas sūdzību, kurā, atsaucoties uz materiālo tiesību normu nepareizu iztulkošanu, kā arī procesuālo tiesību normu pārkāpumiem, lūgusi spriedumu atcelt un lietu nodot jaunai izskatīšanai.

Kasācijas sūdzībā norādīti šādi argumenti.

[4.1] Tiesa nepamatoti /pers. C/ neatļauto darbību saistījusi ar tādām tiesību normām, kas attiecināmas uz citu ceļu satiksmes negadījumu, proti, Ceļu satiksmes noteikumu 50., 50.1. punktu.

Lai gan tiesa atzina, ka transportlīdzeklis /TL marka/, reģ. Nr. /numurs/, tika novietots atļautā vietā, tomēr konstatēja /pers. C/ neatļautu darbību (prettiesisku rīcību), pārvietojot iepriekšējā dienā avarējušo transportlīdzekli no sadalošās joslas uz brauktuvi.

Tiesas subjektīvais viedoklis, ka transportlīdzekļa novietošana konkrētā vietā ir tāda rīcība, kas rada ceļu satiksmei bīstamas vai traucējošas situācijas, nevar būt par pamatu Ceļu satiksmes noteikumu 10. punkta piemērošanai, jo nav konstatējama prettiesiska rīcība.

Ceļu satiksmes dalībnieki ir tiesīgi paļauties uz tiesību normām, kas reglamentē apstāšanās un stāvēšanas kārtību. Ja šīs normas pieļauj transportlīdzekļa novietošanu stāvēšanai konkrētajā vietā, tad persona ir tiesīga novietot transportlīdzekli tajā, un pārējiem ceļu satiksmes negadījuma dalībniekiem bija pienākums būt pietiekoši vērīgiem, lai šādu šķērsli pamanītu. Tā kā attiecīgajā ceļa posmā nebija brīdinājuma zīmju vai citu prasību, kas liegtu novietot tur transportlīdzekli stāvēšanai, /pers. C/ nebija pienākuma pārvērtēt nedz to personu kompetenci un prasmes, kas ir atbildīgas par ceļu satiksmes organizāciju, nedz citu autovadītāju paredzamo rīcību.

Atļauta darbība nevar radīt pienākumu atlīdzināt zaudējumus. Nevar būt situācija, kad rīcība no vienas puses ir atļauta, bet no otras puses ir prettiesiska un bīstama. Tiesai konkrētajā gadījumā bija jāpiemēro Ceļu satiksmes noteikumu 129. punkts.

[4.3] Tiesa nepamatoti atsaukusies uz Ceļu satiksmes noteikumu 38. un 38.4. punktu, kā arī nav argumentējusi, kā izpaudusies šo normu neievērošana un kāpēc likumam atbilstoša rīcība - transportlīdzekļa novietošana uz brauktuves stāvēšanai atļautā vietā - uzskatāma par citus ceļu satiksmes dalībniekus apdraudošu.

[4.4] Ceļu satiksmes noteikumu 50. un 50.1. punkts un Ceļu satiksmes likuma 27. panta otrās daļas 1. punkts nav attiecināmi uz izskatāmo strīdu. Apstāklim, vai /pers. C/ minētās normas pēc /datums/ceļu satiksmes negadījuma izpildīja, nav nozīmes izskatāmajā lietā, jo pēc tam /pers. C/ veica darbības, lai pārvietotu transportlīdzekli no negadījuma vietas, un tas tika novietots stāvēšanai atļautā vietā, par ko trijstūris nav jāizvieto un attiecīgie gaismas brīdinājuma signāli nav jāieslēdz.

[4.5] Tiesa nepamatoti atsaukusies uz Ceļu satiksmes noteikumu 1.8. punktu, lai konstatētu neatļautu darbību. Minētajā normā ir sniegta jēdziena „brauktuve" definīcija, no kuras nav izsecināma /pers. C/ prettiesiska rīcība.

[4.6] Ne Latvijas Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja atzinums, ne Valsts tiesu ekspertīžu biroja eksperta /datums/atzinums nav tiesību akti, uz kuriem var balstīt tiesas nolēmumu. Tiesa nav pamanījusi, ka šie atzinumi ir kļūdaini.

Tiesai strīda juridiskais raksturs jānodibina neatkarīgi no prasītājas piedāvātās vai citu personu izteiktās strīda un faktisko apstākļu juridiskās kvalifikācijas, jo strīda un lietas apstākļu kvalificēšana, tiesību normu piemērošana saskaņā ar *jura novit curia* principu ir vienīgi tiesas prerogatīva.

Konkrētajā gadījumā tiesa ir analizējusi vienīgi /pers. C/ rīcību, bet nav vērtējusi citu /datums/notikušā ceļu satiksmes negadījuma dalībnieku rīcību. Tādējādi nav izpildīti Civilprocesa likuma 8. panta noteikumi. Tiesa ir formāli norādījusi uz Civillikuma 1779. pantu, nenorādot tādus apstākļus, kuriem juridisko seku ziņā šī norma būtu piemērojama.

[4.7] Nav piemērota Civillikuma 1776. panta pirmā un trešā daļa. Ja tiesa būtu analizējusi lietas faktiskos apstākļus, t.sk. Valsts tiesu ekspertīžu biroja eksperta 2014. gada 10. marta atzinumā norādīto, un būtu attiecinājusi Civillikuma 1776. pantu uz lietas faktiskajiem apstākļiem, tad secinātu, ka tieši citas negadījumā iesaistītās personas varēja un tām vajadzēja izvairīties no ceļu satiksmes negadījuma, tādēļ tās ir atbildīgas par notikušo ceļu satiksmes negadījumu un nevar pretendēt uz zaudējumu atlīdzību no /TL marka/, reģ. Nr. /numurs/, vadītāja.

**Motīvu daļa**

[5] Pārbaudījis lietā esošā sprieduma likumību attiecībā uz argumentiem, kas minēti kasācijas sūdzībā, kā tas noteikts Civilprocesa likuma 473. panta pirmajā daļā, Senāts atzīst, ka Kurzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2018. gada 6. marta spriedums ir atstājams negrozīts.

[6] AAS "Baltijas Apdrošināšanas Nams" kasācijas sūdzībā pareizi norādīts, ka atbildības par nodarītiem zaudējumiem pamatu veido trīs apstākļu kumulatīvs kopums, proti, zaudējumu konkrēts apmērs, prettiesiska personas rīcība un cēloniskais sakars starp abiem iepriekšminētajiem. Šāds atzinums pilnībā atbilst tiesību doktrīnai un judikatūrai.

Kasācijas sūdzības argumenti vērsti uz to, ka apelācijas instances tiesa nepamatoti ir konstatējusi /datums/autoavārijā iesaistītās personas /pers. C/ (automašīnas /TL marka/ autovadītāja) prettiesisku rīcību, kam Senāts nevar piekrist.

[6.1] Lietā konstatēts un kasācijas sūdzībā nav apstrīdēts, ka pēc /datums/notikušā ceļu satiksmes negadījuma /pers. C/ savu automašīnu /TL marka/ ar valsts numura zīmi /numurs/ novietoja brauktuves kreisajā malā iepretim namam /adrese/, jo tā bija nederīga braukšanai (pārsistas abas aizmugurējās riepas).

Atbilstoši Ceļu satiksmes noteikumu 1.40. punktā sniegtajam skaidrojumam ar terminu "stāvēšana" jāsaprot transportlīdzekļa apturēšana, ja tā nav saistīta ar pasažieru iekāpšanu transportlīdzeklī vai izkāpšanu no tā, kravas iekraušanu transportlīdzeklī vai izkraušanu no tā, kā arī transportlīdzekļa apturēšana uz laiku, kas pārsniedz piecas minūtes, ja tā ir saistīta ar pasažieru iekāpšanu transportlīdzeklī vai izkāpšanu no tā, kravas iekraušanu transportlīdzeklī vai izkraušanu no tā.

Nav šaubu, ka konkrētajā gadījumā iemesls, kādēļ transportlīdzeklis atradās uz brauktuves, bija nevis tā apturēšana vai apturēšana uz laiku sakarā ar pasažieru iekāpšanu transportlīdzeklī vai izkāpšanu no tā, kravas iekraušanu transportlīdzeklī vai izkraušanu no tā, bet gan tās novietošana uz brauktuves pēc notikuša ceļu satiksmes negadījuma avārijas stāvoklī, kas nepieļauj braukšanu.

Transportlīdzekļa vadītāja rīcību pēc ceļu satiksmes negadījuma, ja transportlīdzeklim radušies bojājumi, kuru dēļ tas nevar vai tam aizliegts braukt, reglamentē Ceļu satiksmes noteikumu 50. punkts. Tas nosaka, ka transportlīdzekļa vadītāja pienākums ir izsaukt policiju, palikt negadījuma vietā, iedegt avārijas gaismas signalizāciju un uzstādīt avārijas zīmi, bet, ja tas nav iespējams, citādā veidā brīdināt pārējos satiksmes dalībniekus par notikušo ceļu satiksmes negadījumu. Minētā regulējuma mērķis ir ne vien fiksēt ceļu satiksmes negadījuma apstākļus, bet arī rīkoties atbilstoši Ceļu satiksmes noteikumu 10. punkta prasībām, proti, lai neradītu satiksmei bīstamas vai satiksmi traucējošas situācijas un nenodarītu zaudējumus citām personām.

Ņemot vērā minēto regulējumu, avarējuša transportlīdzekļa izstumšanu uz brauktuves diennakts tumšajā laikā un tā atstāšanu tur vismaz uz 12 stundām nekādi nevar uzskatīt par tiesisku rīcību, proti tādu, kura atbilst drošības apsvērumiem un nerada satiksmei un pārējiem tās dalībniekiem bīstamu situāciju. Tieši minētā rīcība, un nevis /datums/ceļu satiksmes negadījuma vietas atstāšana, par ko /pers. C/ piemērots administratīvais sods pēc Administratīvo pārkāpumu likuma 149.[16] panta piektās daļas un 149. [4] panta četrpadsmitās daļas, ir atzīstama par prettiesisku un kā tāda veido pamatu zaudējumu atlīdzības pienākumam Civillikuma 1775. panta izpratnē.

Turklāt konstatēto faktisko apstākļu kontekstā nav nozīmes tam, vai /pers. C/, novietojot avarējušo transportlīdzekli uz brauktuves, uzstādīja avārijas trīsstūri. Pirmkārt, avārijas trīsstūris ir uzstādāms tikai kopīgi ar ieslēgtu avārijas gaismas signalizāciju, kas netika konstatēts, un, otrkārt, kā jau norādīts iepriekš, šāda rīcība ir pieļaujama tikai un vienīgi avārijas vietā, kamēr nav iespējams atbrīvot brauktuvi līdz policijas ierašanās brīdim.

Senāts atzīst, ka apelācijas instances tiesa vispusīgi un pamatoti analizējusi lietā apkopotos pierādījumus, kas attiecas uz /pers. C/ augstākminēto rīcību, un nonākusi pie pamatota secinājuma, ka tā neatbilda spēkā esošajam tiesiskajam regulējumam.

[6.2] Senāts nevar piekrist kasācijas sūdzībā paustajam viedoklim, ka /pers. C/, novietojot savu transportlīdzekli vietā, kur /datums/notika ceļu satiksmes negadījums, ir veicis atļautu darbību Ceļu satiksmes noteikumu izpratnē.

Atbilstoši Ceļu satiksmes noteikumu 129. punktam apdzīvotās vietās apstāties un stāvēt ir atļauts ceļa kreisajā pusē iespējami vairāk pa kreisi uz nomales (..) uz vienvirziena ceļiem.

Atbilstoši Ceļu satiksmes noteikumu 1.8. punktam brauktuve ir ceļa daļa, kas paredzēta transportlīdzekļu braukšanai. Ceļam var būt vairākas brauktuves, kuras norobežotas ar sadalošajām joslām vai barjerām.

Konkrētajā gadījumā ceļu veido divas vairāku joslu brauktuves (viena – virzienā no Vecmīlgrāvja uz Rīgas centru, otra – pretējā virzienā), kurām pa vidu ir apzaļumota sadalošā josla. Turklāt pretēji Ceļu satiksmes noteikumu 298. punktam vieta, kurā bija novietots avarējušais transportlīdzeklis, neatradās norādījuma zīmes "Vienvirziena ceļš" (501. zīme) darbības zonā.

/pers. C/ savu transportlīdzekli bija novietojis divvirzienu ceļa brauktuves kreisajā pusē, ko Ceļu satiksmes noteikumi nepieļauj.

Arī minētais apstāklis papildus šī sprieduma 6.1 punktā analizētajam radīja bīstamību satiksmes drošībai un kā tāds norāda uz /pers. C/ rīcības prettiesiskumu.

[7] Minēto argumentu dēļ AAS „Baltijas Apdrošināšanas Nams" kasācijas sūdzība ir noraidāma.

**Rezolutīvā daļa**

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 474. panta 1. punktu, Senāts

**nosprieda**

Kurzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2018. gada 6. marta spriedumu atstāt negrozītu, bet AAS „Baltijas Apdrošināšanas Nams" kasācijas sūdzību noraidīt.

Spriedums nav pārsūdzams.

| | |
|---|---|
| Senatore | M. Senkāne |
| Senatore | A. Briede |
| Senatore | Ļ. Kušnire |